

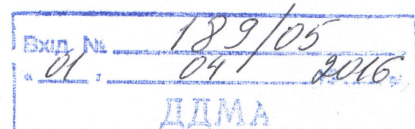
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Сас Наталії Миколаївни на тему «Механізм регулювання інвестиційних процесів в національній економіці», виконану в Донбаській державній машинобудівній академії МОН України і подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 Донбаської державної машинобудівної академії для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Актуальність теми дослідження. Трансформація світової економіки характеризується інтенсивними процесами інтеграції та глобалізації. Усі країни ведуть конкурентну боротьбу за залучення іноземного капіталу до національної економіки. На сьогоднішній день інвестиційна діяльність України характеризується недостатністю власних фінансових ресурсів та незначним припливом інвестицій із-за кордону. Тому проблема активізації інвестиційних процесів є однією із найбільш важливих у системі державного регулювання економіки України в цілому.

Регулювання інвестиційної діяльності є одним із найважливіших інструментів державної підтримки інвестиційної діяльності та інструментом реалізації інвестиційної політики держави. Сьогодні державі ще не вдалося сформувати ефективний механізм інвестиційного регулювання, оскільки діючий механізм неповною мірою відповідає сучасним вимогам. Необхідність подальшого дослідження існуючої системи державного регулювання інвестиційної діяльності та розробки на цій основі заходів щодо удосконалення механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці обумовила актуальність дослідження.

Тому наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних положень, удосконалення методичних підходів та розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці, якому присвячено дослідження Сас Н.М., є, безсумнівно, актуальним та має науково-практичну значущість.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення з методологічним апаратом виконаного дослідження дозволяє відзначити коректність постановки його мети, формулювання предметно-об'єктної області, переліку завдань, розв'язання яких дало змогу Сас Н.М. отримати низку обґрунтованих висновків. Позитивної оцінки заслуговує й структура роботи, яка передбачає продуману логічну послідовність викладення основних питань, пов'язаних із розкриттям теми.

Уточнення автором предмету дослідження, формулювання оригінальних ідей здійснено автором на підставі опрацювання значного обсягу літературних джерел, серед яких праці фахівців у сфері державного регулювання та, зокрема, в сфері регулювання інвестиційних процесів; а також відомих у зарубіжній та вітчизняній науці вчених щодо теорії та практики інвестування. Це дозволило автору не тільки зробити власний внесок у розвиток наукової бази щодо вдосконалення теоретичних засад державного регулювання інвестиційних процесів в Україні та механізму його реалізації, а й обґрунтовано розширити термінологічний апарат за проблемою дослідження; визначити проблеми удосконалення концептуальних положень розвитку механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці. На основі аналізу тенденцій розвитку інвестиційних процесів в Україні розвинуто систему факторів інвестиційного середовища та клімату, що мають значний вплив на інвестиційну діяльність, а саме йдеться про залучення інвестицій в економіку України. У роботі удосконалено методичний підхід до регулювання інвестиційних процесів в Україні з боку держави; обґрунтовано методичні положення щодо пріоритетності та інноваційності капітальних інвестицій; запропоновано механізм регулювання інвестиційних процесів в національній економіці через формалізацію системи інструментів та методів регулювання, що спрямовані на покращення інвестиційного клімату.

Отримання зазначених наукових результатів щодо вирішення цих

завдань стало можливим в ході використання комплексу відповідних методів наукового пізнання, серед яких системний підхід, порівняння, групування, метод аналізу і синтезу, економіко-математичне моделювання та метод логічного узагальнення.

Вірогідність отриманих результатів підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях різних рівнів, позитивною оцінкою редакційних колегій при прийнятті публікацій до відкритого друку, впровадженням запропонованих рекомендацій в діяльність Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації та в навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна кандидатської дисертації Сас Н.М. визначається тим, що ця робота успішно та своєчасно заповнює прогалину у серйозних, монографічного рівня дослідженнях з проблем обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці.

У більш предметному плані слід відзначити наступні наукові результати, які характеризуються новизною.

Автором розвинуто категоріальний апарат інвестування що ґрунтується на розвиненні трактування таких категорій, як інвестиції, інвестиційний капітал, інвестиційні потоки, інвестиційний процес та інвестори (стор. 11-28), що поглиблює наукові уявлення про роль держави в регулюванні інвестиційних процесів.

Запропоновано науковий підхід до удосконалення державного регулювання інвестиційних процесів, що базується на вдосконаленні податкового законодавства; синтезі фінансово-кредитної політики із бюджетною, подоланні адміністративних бар'єрів ; реформуванні програм

галузевого розвитку; розвитку інвестиційної активності громадян; зниженні політичних та економічних ризиків тощо (стор. 28-43).

Запропоновано концептуальні положення механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці, в рамках яких визначено, що механізм регулювання інвестиційних процесів в національній економіці – це комплекс політик, що фактично являють собою інструменти регулювання інвестиційних процесів з боку держави, адже втілюють напрями такого впливу та включають систему прийомів, за допомогою яких здійснюється вплив та, на відміну від існуючих, ґрунтуються на концепції економічної лібералізації, теоремі Хекшера-Оліна, концепції «економіки добробуту» А. Пігу, макропруденційному підході і кейнсіанській теоріях (стор. 44-63).

Дістало подальшого розвитку запропонована автором система факторів інвестиційного середовища та клімату розвинута на основі аналізу динаміки, структури капітальних та фінансових інвестицій, факторів зовнішнього середовища, що являє собою сукупність грошово-кредитних, макро- й мезоекономічних та соціальних чинників, що мають значний вплив на формування інвестиційного середовища України (стор. 65-121).

Заслуговує на схвалення удосконалений автором методичний підхід до регулювання інвестиційних процесів в Україні з боку держави з використанням кореляційно-регресійного аналізу і нейромережного моделювання, що дозволило в комплексі представити взаємодію інструментів та методів регулювання в національній економіці, а саме виявити основні напрями регулювання інвестиційних процесів з боку держави, що мають за мету подолання негативних тенденцій у залученні капітальних інвестицій, торгів цінними паперами інститутів спільного інвестування та державними облігаціями (стор. 125-143).

Цілком логічним, послідовним та науково обґрунтованим виступає комплекс елементів наукової новизни, який відображає пропозиції автора до удосконалення методичних положень щодо визначення пріоритетності

капітальних інвестицій за видами діяльності їх частки, яка має бути спрямована у нові інноваційні проекти, що дозволили обґрунтувати напрями реструктуризації галузевої політики, що дозволила визначити групи галузей промисловості за пріоритетністю капітальних інвестицій та частку капітальних інвестицій, які мають бути направлені на інвестування нових інноваційних проектів в національній економіці (стор. 143-157).

Заслуговує на увагу удосконалений автором механізм регулювання інвестиційних процесів в національній економіці через формалізацію системи методів та інструментів регулювання, що покликаний створити умови для сталого підвищення ефективності використання державних коштів, забезпечення умов для залучення фінансових ресурсів банківської сфери, населення, власних коштів, а також іноземних інвесторів, а також сприятиме зниженню ступеня політичного, економічного, фінансового ризиків і ризику попиту (стор. 157-170).

Резюмуючи аналіз основних наукових здобутків дисертанта, слід відзначити, що авторські ідеї із удосконалення механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці створюють надійний методологічний фундамент всієї роботи і забезпечують концептуальну цілісність дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що науково-методичні положення, викладені в дисертації, впроваджено в діяльність Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації, а саме використано пропозиції, сформовані у методичних підходах і моделях регулювання інвестиційних процесів України (довідка від 05.10.2015 р. № 02-01-13/181). Також результати дисертації використовуються в навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії МОН України при викладанні дисциплін «Інвестування» та «Інвестиційний менеджмент» (довідка від 24.09.2015 р. № 085-06/82).

Повнота викладення результатів дослідження у публікаціях

Заслуговує уваги та позитивно впливає на оцінку дисертаційної роботи належний рівень апробації її результатів. Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в результаті проведеного дослідження, викладено у 12 наукових працях, з яких: шість статей у наукових фахових виданнях, одна стаття – у виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз, п'ять тез матеріалів конференцій. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Автором, безсумнівно, зроблено належний внесок у розвиток теоретико-методичних засад щодо удосконалення напрямів державного регулювання інвестиційних процесів в національній економіці та механізму його реалізації, проте необхідно звернути увагу на окремі положення дисертаційної роботи, що мають дискусійний характер або не позбавлені недоліків.

1. Автором поглиблено наукові засади визначення сутності державної інвестиційної політики, зокрема, виокремлено сучасні проблеми перебігу інвестиційних процесів, які мають стати предметом регуляторного впливу (с. 30-32), форми впливу держави на інвестиційну діяльність (с. 38), систематизовано пріоритети і напрями державної інвестиційної політики (с. 33-37, с. 39-43), що дозволило розвинути науковий підхід до удосконалення державного регулювання інвестиційних процесів (с. 40, рис. 1.2). Разом з тим, недостатньо обґрунтованим вбачається авторське визначення ступеню наукової новизни даного результату і його формулювання, а саме перший пункт наукової новизни «удосконалено: трактування державного регулювання інвестиційних процесів ...» (с. 7-8).

2. Слід відзначити достатньо високий ступінь охоплення підходів до визначення поняття «інвестиційний процес» та глибину їх критичного аналізу, в рамках якого дисертант згрупував ці підходи за істотними рисами змісту інвестиційного процесу в авторських трактуваннях. Багатоаспектність даного поняття, висвітлена в літературі, є підтвердженням дискусійного характеру в його визначенні і слугує, з одного боку, додатковим аргументом на користь вирішення в дисертаційній роботі завдання уточнення категоріального апарату з досліджуваної проблематики. З іншого боку, потребує додаткового обґрунтування авторський результат дискусії – надане визначення інвестиційного процесу (с. 27, рис. 1.1) не виходить із сутності понять «процес» та «інвестиції».

3. Автором наведено досить струнку систематизацію методів регулювання інвестиційних процесів з боку держави (с. 53, рис. 1.3). Разом з тим, ознайомлення з концептуальними положеннями механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці (рис. 1.5, с. 62) наводить на думку про те, що дисертант невпевнено розмежовує поняття «методи» та «інструменти», оскільки різновиди соціально-економічної політики держави, які на рис. 1.3 названі «непрямими методами регулювання інвестиційних процесів», вже на рис. 1.5 виділені в інструментальний блок. Цього можна було б уникнути, якщо б при розгляді механізму регулювання інвестиційних процесів (с. 44-46, с. 51-56) автор приділив більшу увагу систематизації форм, методів, важелів та інструментів державного регулювання інвестиційної діяльності.

4. В авторських концептуальних положеннях механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці (рис. 1.5, с. 62) не конкретизовано, в чому полягає інформаційна складова блоку «інформаційно-організаційний рівень». Зокрема, чи мається на увазі інформація, яка міститься у нормативно-правових актах, як це можна припустити з огляду на матеріал

викладений на с. 54-61, чи все ж таки дисертант передбачає реорганізацію інформаційних потоків, пов'язаних із моніторингом державними органами інвестиційної діяльності в країні, підвищенням прозорості руху майнових прав в контексті інвестиційних процесів.

5. Задача визначення чинників впливу на обсяги інвестицій, яка поставлена і вирішена автором в дисертації (с. 106-112), безсумнівно, є релевантною меті дослідження і має виступати необхідною умовою для удосконалення змісту державного регулювання інвестиційних процесів і його механізму. Проте виникають питання щодо методичних аспектів розв'язання цієї задачі, які визначають вірогідність отриманих результатів. Незрозумілим є зміст показників в останньому рядку табл. 2.22 – «Середній вплив по модулю за групою важелів»: що являє собою кожний з наведених показників (с. 111).

6. Автором окрім кількісних (табл. 2.22) наводиться оцінка якісних чинників інвестиційного середовища (табл. 2.23, с. 116), однак наведений в таблиці числовий матеріал (в т.ч. розрахунки) потребує методичних пояснень зі змісту наведених в комірках таблиці розрахунків та способу формування середнього показника (останній стовпчик табл. 2.23).

7. Цілком виправданим є використання автором економетричних методів для моделювання залежності впливу приросту капітальних та фінансових інвестицій в розрізі інструментів на приріст ВВП (с. 131-134), нейромережевого моделювання для підвищення точності оцінки впливу використання різних інструментів інвестування на обсяги інвестицій (с. 134-142). Разом з тим, зазначені методи можуть представляти лише елемент його аналітичного забезпечення.

Проте, висловлені зауваження не носять принципового характеру, вони є свідченням складності і багатоаспектності проблем, висвітлених у дисертаційній роботі, і суттєво не впливають на її позитивну оцінку.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження. Дисертація Сас Наталії Миколаївни «Механізм регулювання інвестиційних процесів в національній економіці» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення та характеризується науковою новизною. Результати дисертації розв'язують наукову задачу обґрунтування концептуальних положень і напрямів удосконалення механізму регулювання інвестиційних процесів в національній економіці.

Отримані дисертантом основні теоретико-методичні положення і висновки чітко сформульовані. Проведене дослідження підтверджує належний рівень наукової зрілості та професійної підготовки здобувача.

Дисертація відповідає пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а дисертант Сас Наталія Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»

Белопольський М.Г.

Підпис Белопольського М.Г.

ЗАСВІДЧУЮ

НАЧ. ЗАГАЛЬНОГО

ВІДДІЛУ

Зав. Т.О.

28.03.2016

